

Handläggare
Carola Östling
Telefon: 08-508 03 383

Till
Spånga- Tensta stadsdelsnämnd

Svar på remiss av Delbetänkandet Boende utanför det egna hemmet- placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Stadsdelsnämnden beslutar om omedelbar justering.

Maria Häggblom
Stadsdelsdirektör

Toni Mellblom
Avdelningschef

Sammanfattning

Regeringen har beslutat om en särskild utredning gällande översyn av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) med syfte att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga. Regeringen har också beslutat att komplettera utredningen med en översyn av olika placeringsalternativ för barn och ungdomars boende, vård och fostran enligt SoL och LVU samt lämna förslag till flera alternativ än vad som finns idag.

Ett antal olika förslag presenteras i detta betänkande. I tjänsteutlåtandet redovisas de huvudsakliga förslagen.

Förvaltningen har inget att tillägga om betänkandet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har överlämnat en remiss till Spånga- Tensta stadsdelsnämnd, som gäller ”Delbetänkande Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3)” från Regeringskansliet, Socialdepartementet. Remissen har även sänts till Södermalms och Skarpnäcks stadsdelsnämnder, socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsledningskontoret.

Ärendet

Regeringen beslutade 2012 att tillsätta en särskild utredning gällande översyn av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) med syfte att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga. 2013 beslutade regeringen att komplettera utredningen med en översyn av olika placeringsalternativ för barn och ungdomars boende, vård och fostran enligt SoL och LVU samt lämna förslag till fler alternativa boendeformer än vad som finns idag. Förslagen ska svara mot barns och ungas skiftande behov, säkerställa god kvalitet och kostnadseffektivitet i verksamheten och tillgodose barns och ungas behov av skydd.

Sedan 1990-talet har placeringar av ungdomar ökat kraftigt, särskilt på institution. HVB-vården (hem för vård eller boende) har till stor del privatiseras. Familjehemsvården knyter till sig familjehem och jourhem och förmedlar dessa till socialtjänsten tillsammans med stöd och handledning till hemmen.

Medvetenheten om risker som är förknippade med vården har ökat, bland annat till följd av den upprättelseprocess som genomförts för personer som drabbats av vanvård under den tid de varit i samhällsvård. Utifrån ökad medvetenhet har barnrättsperspektivet stärkts, bland annat har tillsynen av HVB ökat. Vidare ska handläggarna vid inspektionerna ha samtal med barn och unga. Trots dessa vidtagna åtgärder behöver vården ytterligare stärkas.

Definitioner och gränsdragningar

I direktiven betonas vikten av att termer och begrepp används på ett konsekvent sätt, definitioner behöver ses över och gränsdragningen mellan familjehem och HVB behöver analyseras.

Utredningen föreslår att begreppet ungdom konsekvent ska ersättas med begreppet unga, som ska avse varje människa under 21 år.

Vård ska användas som övergripande begrepp som beskriver insatser och åtgärder enligt SoL och LVU. Innehållet i vården kan vara omvårdnad, fostran, stöd, tillsyn eller behandling.

Även begreppet familjehem behöver anpassas till vårdbegreppet för att bättre beskriva innehållet i placeringsformen. Med familjehem ska avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande omvårdnad och fostran, eller vuxna för

omvårdnad, och som inte bedrivs som näringsverksamhet. Om hemmet drivs som näringsverksamhet, det vill säga självständigt, varaktigt och för ekonomiskt utbyte (vinstsyfte) ska HVB-tillstånd finnas.

Även begreppet HVB har ansetts otydligt. Utredningen anser att det ska ersättas med begreppet hem för omvårdnad och behandling (HOB). Det ska avse ett boende inom socialtjänsten som tar emot enskilda för omvårdnad och behandling, av personal som finns tillgängliga i verksamhetens lokaler.

Krav på familjehem och jourhem

Enligt utredningen ska en bestämmelse föras in i SoL om obligatorisk kontroll i Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister vid utredningar av tilltänkta familjehems- och jourhemsföräldrar för barn. En registerkontroll ska också göras i samband med varje ny placering av ett barn i ett familjehem och vid omprövning av medgivande för jourhem.

Idag avgör varje kommun själv om utbildning ska vara ett krav för att få uppdrag som familjehem eller jourhem. Utredningen föreslår att grundläggande utbildning ska vara ett krav. I utredningen föreslås vidare att det ska införas en bestämmelse med krav på regelbunden nationell verksamhetstillsyn av familjehems- och jourhemsvården, det vill säga tillsyn av hur socialtjänsten planerar och genomför vården.

Särskilda krav på tillfälliga placeringar

Användningen av jourhem har ökat kraftigt. En tydligare reglering behövs för att stärka tryggheten och säkerheten för de barn som placeras i jourhem. Varje socialnämnd som ska anlita ett jourhem ska fatta ett beslut om medgivande som ska vara förenat med villkor gällande målgruppen. Syftet är att undvika en blandning av personer i olika åldrar och med olika problematik i samma jourhem. Medgivandet ska omprövas årligen.

En tillfällig placering hos en anhörig eller annan närstående, ska enligt förslaget inte utan särskilda skäl få pågå längre än tre månader.

Förmedling av hem med konsultstöd

Socialtjänsten överlåter ibland myndighetsuppgifter till privata verksamheter som erbjuder familjehem med konsultstöd. Ansvarsfördelningen mellan socialsekreterare och konsult har i vissa fall varit oklar. Utredningen föreslår därför att tillstånd ska krävas från IVO (inspektionen för vård och omsorg) för att bedriva denna form av verksamhet. Privat verksamhet i den här formen kan i hög grad påverka vården till de placerade barnen genom sina konsultuppdrag. Tillstånd ska lämnas endast om de uppfyller kraven

på god kvalitet och säkerhet. Tillståndsplikt underlättar också tillsynen och bidra till nationell överblick av området.

Utveckling av familjehemsvården

Familjehemmen har fått ett mer komplext uppdrag bland annat för att hemmen förväntas ta emot barn med beteendeproblematik. Det har under lång tid varit svårt att rekrytera tillräckligt många familjehem. Utredningen anser att ökade insatser behövs både nationellt, regionalt och lokalt för att trygga den framtida rekryteringen av familjehem. En nationell aktör bör därför få i uppdrag att initiera, ta fram material och samordna informationsinsatser riktade till allmänheten om behovet av familjehem och om vad familjehemsuppdraget innebär.

Det behövs också ett kontinuerligt statligt engagemang för den långsiktiga utvecklingen av familjehemsvården. Utredningen föreslår därför att ett nationellt centrum inrättas med uppdrag att stödja och utveckla familjehemsvården.

Nya placeringsformer

Två nya placeringsformer föreslås i utredningen för att öka differentieringen av vården. Den första placeringsformen är boende för stöd och tillsyn. Den är en mindre ingripande placeringsform i form av ett individuellt boende inom socialtjänsten. Tanken är att boendet ska ta emot enskilda från 16 år för anpassat stöd och tillsyn av särskilt avdelad personal (stödboende). Det huvudsakliga syftet är att, under trygga och säkra former, träna för ett eget boende och förbereda den unge för ett självständigt vuxenliv. Stödboendet kan också användas av äldre ungdomar efter en tids institutionsvistelse eller för ungdomar som inte har allvarliga beteendeproblem.

Den andra placeringsformen som föreslås är behandlingsverksamhet med familjeboende. Med det avses en verksamhet som tar emot enskilda för omvårdnad och behandling, med boende i en familj (behandling i familj). Minst en familjemedlem ska ha sin huvudsakliga anställning i verksamheten. Behandling i familj är i första hand ett alternativ till HVB.

Socialnämnden ska ha samma ansvar i dessa två placeringsalternativ som vid placering i familjehem och HVB. Kontroll i Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister ska göras gällande samtliga anställda i verksamheterna. Socialstyrelsen tillsammans med IVO ska ges i uppdrag att följa upp och utvärdera de nya placeringsformerna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ- och familjeomsorg i samråd med strategiska staben.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Genom utredningens förslag kommer bredden av placeringsalternativ att öka, vilket innebär mer flexibilitet och bättre förutsättningar att genomföra placeringar anpassade efter enskildas behov och förutsättningar. En helt grundläggande förutsättning för att barn och unga ska ges en trygg och säker vård är att socialnämnden i varje enskilt ärende noggrant utreder det aktuella barnets behov och gör en bedömning av vilken verksamhet eller hem som bäst kan tillgodose barnets behov.

Förvaltningen har inget att tillägga gällande betänkandet och föreslår att stadsdelsnämnden lämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilagor

Delbetänkande Boende utanför det egna hemmet - placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3)